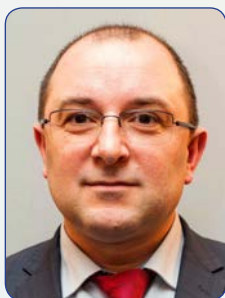

DREPT PRIVAT

CZU: 347.427

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.4\(63\).05](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.4(63).05)

INDISPONIBILIZAREA PAULIANĂ

Nicolae FALĂ,
formator INJ,
lector universitar ULIM, avocat
<https://orcid.org/0000-0003-0228-9269>

Mihail POALELUNGI,
formator INJ, doctor habilitat,
profesor universitar ULIM, avocat
<https://orcid.org/0000-0002-8270-5543>

SUMAR

Indisponibilizarea bunului care constituie obiectul prestației executate de debitor către terțul contractant în temeiul actului juridic declarat inopozabil constituie o interdicție legală de a dispune de bun. Indisponibilizarea are menirea de a asigura posibilitatea realizării efective a dreptului de urmărire a bunului respectiv de către creditorul reclamant. Indisponibilizarea bunului se grefează pe ideea de protecție efectivă a drepturilor pe cale judiciară. Indisponibilizarea reprezintă un efect legal al admiterii acțiunii pauliene, care operează fără a fi necesară indicarea expresă în dispozitivul hotărârii judecătorești.

Cuvinte-cheie: acțiune pauliană, inopozabilitate, indisponibilizare, creditor, debitor.

I. Introducere

Acțiunea pauliană a fost concepută de către legiuitorul Codului civil modernizat ca un mecanism complex de protecție a drepturilor creditorilor împotriva actelor juridice frauduloase încheiate în dauna lor de către debitori cu terțe persoane. Simpla admitere a acțiunii pauliene nu este suficientă pentru satisfacerea creditorilor. Aceasta reprezintă

PAULIAN DISABILITY

SUMMARY

The unavailability of an asset that is the object of a service performed by the debtor to the contracting third party on the basis of the legal act which is declared unenforceable, represents a legal prohibition to disposing of the asset. The unavailability is intended to ensure the effective realization of the right to pursue the asset by the claimant creditor. The unavailability of the asset is grafted on the idea of effective protection of the rights by judicial means. The unavailability represents a legal effect of accepting the Pauline action, which operates without the need for express mention in the operative section of the court ruling.

Key-words: pauline action, unenforceability, unavailability, creditor, debtor.

doar „permisiunea” de a urmări bunul ieșit fraudulos din patrimoniul debitorului, care, la momentul formulării acțiunii pauliene, deja este transmis în proprietatea terțului contractant sau, după caz, a beneficiarului. În mod efectiv, creditorul își realizează drepturile sale față de debitor doar atunci când este plătit din sumele obținute din urmărirea bunului în mâinile terțului contractant/beneficiarului. Tocmai pentru a asigura posibilitatea urmăririi bunului legiuitorul a instituit efectul indisponibilizării.

Art. 898 alin. (3) Cod civil [1] dispune că „terțul contractant sau beneficiarul care a dobândit ceva în baza actului juridic declarat inopozabil poate exclude urmărirea prestației, plătind creditorului căruia profită admiterea acțiunii o sumă de bani egală cu dauna suferită de acesta din urmă prin încheierea și executarea actului juridic. În caz contrar, hotărârea judecătorească de admitere a acțiunii revocatorii indisponibilizează bunul până la încetarea executării silite a creanței pe care s-a întemeiat acțiunea revocatorie”. Sintagma „a dobândit ceva” din cuprinsul art. 898 alin. (3) Cod civil indică în mod direct asupra câmpului de aplicare a indisponibilizării. Din acest punct de vedere, este cert că indisponibilizarea operează doar în raport cu bunurile (în sensul art. 455 Cod civil) care au fost transmise de către debitor terțului contractant. Altfel spus, indisponibilizarea

se instituie doar în tandem cu dreptul de urmărire. Celelalte categorii de acte, cum ar fi actele prin care se instituie garanții, nu au ca obiect transmiterea bunurilor/drepturilor de la debitor la terț, iar indisponibilizarea nu poate opera din lipsă de obiect (transmiterea și constituirea drepturilor nu trebuie confundate). După cum vom vedea în *infra*, art. 898 alin. (3) Cod civil permite, în cadrul unei analize sistemice, determinarea naturii juridice și a modului de operare a indisponibilizării.

Indisponibilizarea bunului reprezintă un efect al admiterii *actio pauliana*, și nu al intentării acesteia. De aceea, notarea acțiunii pauliene în registrul de publicitate (evident, în cazul în care prestația debitorului este susceptibilă de o asemenea notare), conform art. 435 alin. (2), pct. 13) lit. f) Cod civil, nu are ca efect indisponibilizarea bunului (obiectului prestației debitorului). Textul de lege nominalizat dispune că, în afara altor cazuri prevăzute de lege, sunt supuse notării: orice acțiuni privitoare la drepturi, acte, fapte, raporturi juridice în legătură cu dreptul înregistrat, indiferent dacă vizează o înregistrare ori o înregistrare provizorie existentă sau radiată, inclusiv: acțiunea revocatorie privind actul juridic pe care s-a întemeiat o înregistrare sau înregistrare provizorie.

În afara notării, care se aplică doar în cazul bunurilor supuse publicității într-un anumit registru, creditorul/reclamant are la dispoziție tradiționala instituție a asigurării acțiunii. Principalele forme de asigurare a acțiunii pauliene, prevăzute la art. 175 din Codul de procedură civilă [2], vor fi sechestrul și notarea acțiunii. Este clar că în cazul în care obiectul prestației debitorului către terțul contractant este un bun care nu se supune formalităților de publicitate, creditorului/reclamant îi rămân la dispoziție doar măsurile asigurătorii prevăzute de Codul de procedură civilă. Scopul principal, în acest context, din perspectiva creditorului/reclamant este evitarea „aparității” dobânditorului de bunăcredință pe parcursul procesului sau asigurarea unui fond de garanție suficient în persoana terțului contractant/beneficiarului pentru eventuala compensare bănească a valorii bunului conform regulilor îmbogățirii nejustificate (art. 898 alin. (2) Cod civil). Suplimentar, în cazul în care se urmărește accesul nemijlocit la obiectul prestației debitorului, creditorul/reclamant va avea interes pentru conservarea bunului (sub aspect valoric).

II. Natura juridică a indisponibilizării

După ce am văzut că indisponibilizarea este un efect anume al admiterii *actio pauliana*, și nu al intentării procesului paulian, urmează să vedem în ce constă această indisponibilizare și cum înțelege legiuitorul aplicarea sa practică.

Un prim reper în acest sens este reglementarea acțiunii revocatorii din Codul civil român [3],

care a reprezentat un model pentru autorii Legii de modernizare a Codului civil [4], fapt recunoscut expres în cuprinsul Notei informative la proiect [5, p. 35]. Astfel, art. 1565 alin. (2) din noul Cod civil român dispune că „terțul dobânditor poate păstra bunul, plătind creditorului căruia profită admiterea acțiunii o sumă de bani egală cu prejudiciul suferit de acesta din urmă prin încheierea actului. În caz contrar, hotărârea judecătorească de admitere a acțiunii revocatorii indisponibilizează bunul până la încetarea executării silite a creanței pe care s-a întemeiat acțiunea, dispozițiile privitoare la publicitatea și efectele clauzei de inalienabilitate aplicându-se în mod corespunzător (s. n.)”. În concepția legiuitorului român, indisponibilizarea reprezintă o cauză legală de inalienabilitate, iar în consecință, creditorul paulian beneficiază de remediile legale ale instituției clauzei de inalienabilitate în caz de înstrăinare a bunului în mod fraudulos [6, p. 155]. Remarcăm că în doctrina română pot fi întâlnite și alte puncte de vedere [7, p. 1773-1774]. Aceste remedii se regăsesc la art. 629 din Codul civil român și variază în funcție de persoana beneficiarului clauzei de inalienabilitate. În cazul instituirii clauzei de inalienabilitate în favoarea unui terț (art. 629 alin.(2) din Codul civil român), legea îi permite acestuia, de rând cu înstrăinătorul, „să ceară anularea actului (s.n.) de înstrăinare subsecvent încheiat cu nerespectarea clauzei”. Totodată, și poate cel mai important aspect care ne interesează în acest context, art. 629 alin. (3) din Codul civil român instituie o cauză legală de insesizabilitate temporară [8, p. 275] – „Nu pot fi supuse urmăririi bunurile (s. n.) pentru care s-a stipulat inalienabilitatea, cât timp clauza produce efecte, dacă prin lege nu se prevede altfel”. Cu alte cuvinte, aplicarea regimului juridic al clauzei de inalienabilitate față de indisponibilizarea pauliană are drept consecință imposibilitatea urmăririi silite a obiectului prestației debitorului de către creditorul terțului contractant/beneficiarului până la încetarea executării silite a creanței pe care s-a întemeiat acțiunea, iar pe de altă parte, dreptul creditorului paulian de a cere anularea actului de înstrăinare subsecvent (nulitate relativă) cu încălcarea inalienabilității. Interesant este de menționat că art. 629 din Codul civil român a fost transpus mot-a-mot de către legiuitorul autohton la art. 508 Cod civil modernizat. Prin urmare, renunțarea legiuitorului autohton la aplicabilitatea clauzei de inalienabilitate în privința indisponibilizării pauliene nu este întâmplătoare. Unica explicație rezonabilă ce poate fi desprinsă este că legiuitorul autohton a decis să renunțe la insesizabilitatea bunului de care vorbește art. 508 alin.(3) – corespondentul art. 629 alin. (3) din Codul civil român. Această soluție poate fi explicată prin diferența reglementărilor juridice ale *actio pauliana* în Codul civil român și Codul civil modernizat sub aspectul remediilor creditorului în cazul impo-

sibilității restituirii prestației de către terțul contractant – Codul civil român nu cunoaște o reglementare similară celei stipulate la art. 898 alin. (2) Cod civil, care acordă creditorului o acțiune contra terțului pe temeiul îmbogățirii nejustificate (deși nu excludem dreptul creditorului de a recurge la un asemenea remediu în temeiul reglementărilor generale privind îmbogățirea nejustificată din Codul civil român). Cu alte cuvinte, legiuitorul autohton a decis să renunțe la dublarea remediilor. Deja oportunitatea acestei opțiuni o va arăta practica judiciară.

Alt reper pentru determinarea naturii juridice a indisponibilizării pauliene este instituția popririi reglementată în cadrul procedurii insolvenței. Art. 126 alin. (3) din Legea insolvenței [9] dispune că „prin somație se va pune în vedere terțului, care devine, potrivit alin. (1), terț poprit, interdicția de a plăti fără acordul administratorului insolvenței/lichidatorului sumele de bani sau de a transmite bunurile mobile pe care le datorează debitorului ori pe care i le va datora, declarându-le indisponibilizate. De la data comunicării somației de înființare a popririi și până la achitarea integrală a obligațiilor, inclusiv pe perioada suspendării urmăririi silite prin poprire, terțul poprit nu va face nicio altă plată sau operațiune care ar putea diminua bunurile indisponibilizate. Orice operațiune efectuată cu aceste sume sau bunuri după data comunicării somației de înființare a popririi este nulă. Când se popresc sume cu scadențe succesive, indisponibilizarea se întinde nu numai asupra sumelor ajunse la scadență, ci și asupra celor exigibile în viitor. Indisponibilizarea se întinde și asupra fructelor civile ale creanței poprite, și asupra oricăror alte accesorii născute chiar după înființarea popririi” [10, p. 79-83]. Textul numit denotă cu maximă claritate natura indisponibilizării și anume că aceasta reprezintă o interdicție de a dispune de un anumit bun (în cazul procedurii insolvenței aceste bunuri sunt enumerate la art. 126 alin. (1) din Legea insolvenței). Interdicția de a dispune de bun este instituită și în cadrul procedurii de executare silită, unde legiuitorul a recurs la un mecanism similar popririi pentru urmărirea creanțelor debitorului. În acest sens, art. 99 alin. (2) din Codul de executare [11] dispune că „pentru a urmări creanțele pecuniare, executorul judecătoresc remite persoanei care este obligată să plătească debitorului creanța o somație despre obligația de a nu plăti debitorului următor suma datorată. Concomitent, debitorului i se expediază o somație de a nu da dispoziții cu privire la creanța în cauză. Creanța pecuniară se consideră sechestrată de la data înmânării somației”. Observăm că, în cuprinsul art. 898 alin. (3) Cod civil, legiuitorul s-a limitat doar la numirea indisponibilizării fără a institui un anumit regim juridic specific. Această abordare ne permite a concluziona că viziunea legiuitorului este una sistemică, care ține cont de toate construcțiile juridice similare.

Deci, indisponibilizarea bunului ce constituie obiectul prestației executate de debitor către terțul contractant în temeiul actului juridic declarat inopozabil reprezintă o interdicție legală de a dispune de bun. Indisponibilizarea are menirea de a asigura posibilitatea realizării efective a dreptului de urmărire a bunului respectiv de către creditorul paulian în conformitate cu art. 898 alin. (1) Cod civil. În context, reținem că sintagma „urmărirea prestației” din cuprinsul art. 898 alin. (1) Cod civil nu este exactă. În acord cu art. 88 alin. (2) din Codul de executare „poate fi urmărit orice bun (s. n.) corporal ori universalitate de bunuri ale debitorului, care se află în circuit civil, indiferent de faptul la cine se află în posesiune, precum și orice drept (s. n.) patrimonial sau creanță bănească, cu excepția celor care nu sunt pasibile de urmărire silită”. Totodată, art. 774 alin. (1) Cod civil face distincție netă între „prestație”, ca obiect al obligației (conduita determinată pretinsă de la debitor) și obiectul prestației, care „poate consta în a da, a face sau a nu face” [12, p. 64-65]. Deci, este susceptibil de urmărire silită anume obiectul prestației (bunul sustras gajului general prin actul fraudulos), și nu însăși prestația. De aceea, în viziunea noastră, sintagma „urmărirea prestației” urmează a fi reformulată: „urmărirea obiectului prestației”.

Fiind o interdicție legală de a dispune de un bun, indisponibilizarea atrage, în caz de încălcare, aplicabilitatea art. 344 Cod civil care dispune că „actul juridic prin care s-a dispus de un bun referitor la care, prin lege sau de instanța de judecată, sau de un alt organ abilitat, este instituită, în favoarea unor persoane, o interdicție cu privire la dispoziție poate fi declarat nul de instanța de judecată la cererea persoanelor în favoarea cărora este instituită interdicția”. Remarcăm că sancțiunea nulității are importanță sistemică, fiind instituită expres atât la art. 126 alin. (3) din Legea insolvenței (fiind vorba de nulitate absolută), cât și, implicit, la art. 99 alin. (2) din Codul de executare, sechestrul fiind, de asemenea, o interdicție de a dispune de bun instituită de executorul judecătoresc (ipoteza altui organ abilitat).

În lumina celor expuse, putem afirma cu certitudine că art. 344 Cod civil este o normă de importanță sistemică, iar mecanismul specific al acesteia „construit” de legiuitor implică consecințe juridice foarte importante pentru întreg sistemul dreptului privat. De remarcat că textele corespondente din Codul civil german (BGB) și anume § 135 și 136 [13, p. 39] instituie soluția ineficienței relative [14, p. 195], și nu a nulității relative, însă analiza implicațiilor sistemice ale soluțiilor privind sancționarea interdicției de a dispune de bun depășește cadrul prezentului articol.

Sub aspectul indisponibilizării bunului înstrăinat fraudulos ca efect al admiterii acțiunii pauliene, importanța art. 344 Cod civil rezidă în oferirea unui remediu legal împotriva înstrăinărilor subsecvente de

către terțul contractant. Astfel, în ipoteza descrisă *supra*, creditorul paulian va putea cere declararea nulității relative a actului juridic încheiat între terțul contractant și dobânditorul subsecvent. Creditorul paulian este unica persoană căreia art. 344 alin. (1) Cod civil îi recunoaște calitatea procesuală activă, el fiind cel în favoarea căruia este instituită interdicția (indisponibilizarea bunului). Efectele nulității prevăzute la art. 331 alin. (3) Cod civil lipsesc creditorul paulian de avantaje în raport cu creditorii terțului contractant, acționând tradiționalul principiu al priorității, iar în cazul insolabilității terțului contractant – principiul egalității.

În contextul efectelor nulității actului juridic încheiat, cu încălcarea indisponibilizării, între terțul contractant și dobânditorul subsecvent, este importantă delimitarea dintre remediile acordate creditorului paulian de legiuitor la art. 898 alin. (2), art. 898 alin. (3) și 899 Cod civil. Poate fi justificată chiar opțiunea creditorului paulian între remediile menționate în cazul înstrăinării bunului obținut de la debitor de către terțul contractant. Astfel, creditorul paulian poate renunța la acțiunea în declararea nulității relative (el fiind unicul îndreptățit a promova asemenea acțiune) a actului dintre terțul contractant și dobânditorul subsecvent. În schimb, datorită faptului că bunul primit de la debitor este deja înstrăinat dobânditorului subsecvent, creditorul paulian poate recurge la acțiunea de încasare a valorii bunului conform dispozițiilor legale privind îmbogățirea nejustificată. La acest capitol art. 898 alin. (2) Cod civil dispune că „în cazul în care terțul contractant sau beneficiarul nu poate restitui prestația datorată (s. n.), creditorul poate pretinde valoarea ei bănească conform dispozițiilor legale privind îmbogățirea nejustificată”. Legiuitorul nu distinge între cauzele imposibilității restituirii prestației (de fapt, a obiectului prestației), fapt ce determină aplicabilitatea acestui remediu și în cazul în care imposibilitatea restituirii este consecința înstrăinării bunului de către terțul contractant. Evident, terțul contractant în acest caz nu se va putea apăra, invocând neputința remedierii acțiunii în declararea nulității relative a actului juridic încheiat cu dobânditorul subsecvent, or, legiuitorul nu instituie vreo ordine prioritară în acest sens. În asemenea situații, criteriul de apreciere a șanselor de a obține o hotărâre favorabilă, la care va recurge creditorul, este anume posibilitatea demonstrării relei-credințe a dobânditorului subsecvent. În cazul în care nu există premise pentru a constata reaua-credință a dobânditorului subsecvent, acțiunea în declararea nulității relative va fi lipsită de interes, or, art. 344 alin. (2) Cod civil dispune că „actul juridic nu poate fi anulat pe temeiul dispozițiilor alin. (1) dacă dobânditorul bunului nu a cunoscut și nici nu trebuia să cunoască despre interdicție sau dacă actul juridic stipulează expres că este încheiat sub condiția suspensivă a ridicării interdicției”. Me-

rită remarcată originalitatea normei de protecție a terților de bună-credință (în sens subiectiv) instituită la art. 344 alin. (2) Cod civil. Aceasta constă în „paralizarea” însăși a acțiunii în declararea nulității relative, ceea ce face inutilă recurgerea pârâtului dobânditor la uzucapiunea instantanee sau la alte forme de uzucapiune. Contrastul dintre art. 344 alin. (2) Cod civil și, spre exemplu, art. 582 Cod civil este evident. În redacția „vechiului” art. 232 Cod civil norma în discuție nu se regăsea, iar Nota informativă la proiectul Legii de modernizare a Codului civil trece sub tăcere acest subiect, ceea ce determină o abordare sistemică, dar deja în cadrul unui alt studiu.

Mai subtilă este delimitarea dintre remediul acțiunii în declararea nulității relative a actului juridic dintre terțul contractant și dobânditorul subsecvent, încheiat cu încălcarea interdicției stabilite la art. 898 alin. (3) Cod civil și remediu acțiunii revocatorii în privința actelor juridice subsecvente, instituit la art. 899 Cod civil. Din start, reținem că indisponibilizarea bunului este un efect al admiterii acțiunii pauliene, moment până la care terțul contractant, în calitate de proprietar al bunului primit de la debitor în temeiul actului juridic fraudulos, nu este lipsit de posibilitatea de a dispune de acest bun. În lumina art. 254 alin. (1) Cod de procedură civilă, prin „admiterea acțiunii pauliene” se are în vedere pronunțarea hotărârii judecătorești definitive în procesul paulian. În sistemul procesual civil actual aceasta înseamnă pronunțarea deciziei respective de către Curtea de Apel competentă, or, în privința acțiunii pauliene nu este instituită vreo ordine specială de examinare, ceea ce implică susceptibilitatea parcurgerii tuturor gradelor de jurisdicție. În context, nu este lipsită de importanță ideea instituirii unei forme procesuale simplificate de examinare a acțiunii pauliene, or, celeritatea procesului este hotărâtoare pentru protecția efectivă a drepturilor creditorului. Remediu prevăzut la art. 899 Cod civil, dimpotrivă, va putea fi utilizat și înaintea admiterii acțiunii pauliene. De fapt, sub aspect practic, remediu acțiunii revocatorii împotriva actelor juridice subsecvente prezintă interes pentru creditorul paulian anume până la instituirea indisponibilizării bunului, adică până la pronunțarea hotărârii definitive de admitere a acțiunii pauliene. După admiterea acțiunii pauliene, este puțin probabilă recurgerea la o nouă acțiune pauliană față de dobânditorul subsecvent, creditorul paulian având la dispoziție acțiunea în declararea nulității relative pe temeiul art. 898 alin. (3) coroborat cu art. 344 alin. (1) Cod civil. Diferența de regim juridic între acțiunea pauliană și acțiunea în declararea nulității relative este evidentă, îndeosebi sub aspect probator. Recurgerea la acțiunea pauliană în privința actelor juridice subsecvente va avea sens în cazul dobânditorului subsecvent de bună-credință, care a dobândit în temeiul unui act cu titlu gratuit.

Determinarea naturii juridice și individualizarea generală a indisponibilizării pauliene condiționează abordarea unei alte chestiuni foarte importante din punct de vedere practic și anume publicitatea și opozabilitatea acesteia. În privința bunurilor, drepturile asupra cărora sunt supuse publicității, din start, reținem că nici reglementările speciale privind acțiunea revocatorie, și nici reglementările generale privind notarea drepturilor, actelor, faptelor și raporturilor juridice (în special, art. 435 alin. (2) Cod civil) nu permit notarea indisponibilizării, în schimb, același art. 435 alin. (2) pct. 13) lit. f) Cod civil permite notarea acțiunii revocatorii. În ipoteza admiterii acțiunii pauliene, reieșind din prevederile art. 436 alin. (5) Cod civil, notarea acțiunii, contrar voinței creditorului paulian, va putea fi radiată doar în cazul pronunțării unei încheieri de radiere de către instanța care examinează fondul acțiunii sau pe baza hotărârii irevocabile a instanței prin care se soluționează fondul acțiunii revocatorii. Aceasta înseamnă că opozabilitatea indisponibilizării bunului va opera datorită notării acțiunii pauliene, or, faptul juridic de care legea leagă instituirea indisponibilizării este anume hotărârea judecătorească definitivă de admitere a acțiunii pauliene. Prin urmare, creditorul paulian are posibilitatea de a obține titlul executoriu în privința urmăririi bunului înstrăinat fraudulos de debitor și, respectiv, posibilitatea depunerii spre executare a acestuia, caz în care deja executorul judecătorec dispune de un instrumentariu suficient pentru asigurarea valorificării bunului litigios. Reieșind din cele menționate, este greu de imaginat ipoteza practică în care dobânditorul subsecvent va fi de bună-credință. Evident, lipsa de diligență a creditorului paulian poate facilita „apariția” dobânditorului subsecvent de bună-credință, caz în care, reiterăm, creditorul paulian nu va fi lipsit de remediul prevăzut la art. 898 alin. (2) Cod civil.

Mai complicată este situația creditorului paulian în ipoteza în care prin actul juridic fraudulos a fost înstrăinat un bun, drepturile asupra căruia nu se supun formalităților de publicitate. În asemenea cazuri, instituția asigurării acțiunii rămâne a fi unicul mecanism legal de apărare împotriva actelor de dispoziție ale terțului contractant. În lipsa măsurilor asigurătorii, contestarea eventualelor acte de dispoziție încheiate de către terțul contractant cu dobânditorul subsecvent în privința bunului litigios, va implica probațiunea dificilă a relei-credințe (în sens subiectiv) a ultimului. Altfel spus, operația indisponibilizării pauliene va fi condiționată de cunoașterea (mai bine zis, de posibilitatea demonstrării cunoașterii) de către dobânditorul subsecvent cel puțin a derulării procesului paulian.

O altă problemă ce ține de indisponibilizarea pauliană este „concursul” creditorilor personali ai terțului contractant. Se înțelege că, din momentul dobândirii dreptului de proprietate asupra bunului

primit de la debitor în temeiul actului juridic contestat de către creditorul paulian, terțul contractant sau, după caz, beneficiarul „răspunde” deja față de proprii creditori cu acest bun. Prin urmare, apare problema concurenței dintre creditorul paulian, beneficiar al indisponibilizării, și a creditorilor terțului contractant care, urmăresc, individual sau colectiv, bunurile din patrimoniul terțului contractant pentru realizarea propriilor creanțe față de acesta. Cu alte cuvinte, apare întrebarea dacă indisponibilizarea bunului îi acordă oare creditorului paulian vreun „avantaj” în raport cu creditorii terțului contractant. Răspunsul la această întrebare nu este dat de legiuitor în mod expres. Însă o abordare sistemică a normelor Codului civil modernizat și a celor ale Codului de executare denotă inexistența cauzelor de preferință a creditorului paulian față de alți creditori ai terțului contractant. În această situație rămâne aplicabilă regula generală stabilită la art. 889 alin. (1) Cod civil: „Sumele obținute din urmărirea bunurilor din patrimoniul debitorului se împart între creditori proporțional cu valoarea creanței fiecăruia, cu excepția cazului în care există între ei cauze de preferință ori contracte cu privire la ordinea îndestulării lor”. În continuare, art. 889 alin. (3) Cod civil instituie o altă regulă imperativă potrivit căreia „cauzele de preferință sunt privilegiile și garanțiile reale”. Evident, creditorul paulian nu dispune de vreun drept real asupra bunului urmărit, iar în consecință nu ne rămâne decât să analizăm dacă nu cumva indisponibilizarea pauliană ar constitui un privilegiu. Regula generală la acest capitol, instituită la art. 890 alin. (1) Cod civil, dispune în mod imperativ că „privilegiul este preferința acordată de lege (s. n.) unui creditor în considerarea creanței sale”. Deci, privilegiile sunt instituite exclusiv prin lege, ceea ce implică o formulare expresă înserată într-o normă imperativă. Pe cale pretoriană nu pot fi instituite privilegiile. Caracterul incert al formulării art. 898 alin. (3) din perspectiva calificării indisponibilizării pauliene ca fiind un privilegiu nu permite o asemenea calificare. Desigur că sunt un șir de argumente cu mult mai profunde ce țin de natura juridică a acțiunii pauliene, care explică de ce creditorul paulian trebuie să suporte concursul creditorilor terțului contractant, fapt ce exclude, în principiu, calificarea indisponibilizării pauliene ca fiind un privilegiu, dar acestea depășesc cadrul prezentului articol. Pe de altă parte, atunci când consideră oportun, legiuitorul dispune expres prohibiția urmăririi unui anumit bun, cum este cazul art. 508 alin. (3) Cod civil referitor la bunul vizat de clauza de inalienabilitate. În context, este evocatoare și opțiunea legiuitorului român, la care a renunțat legiuitorul Codului civil modernizat, de a aplica în raport cu indisponibilizarea pauliană regimul juridic al inesizabilității bunurilor inalienabile în ordinea art. 629 alin. (3) din Codul civil român. Astfel, în cazul în care regulile generale

ar fi fost suficiente pentru a-l proteja pe beneficiarul clauzei de inalienabilitate împotriva urmărilor individuale sau colective, nu ar fi fost necesară instituirea insesizabilității la art. 629 alin. (3) NCC, transpus cu fidelitate la art. 508 alin. (3) din Codul civil. Norma derogatorie confirmă regula generală. Deci, putem afirma că reglementările pozitive naționale nu acordă vreun avantaj creditorului paulian în raport cu alți creditori urmăritori ai terțului contractant (accentuăm că anume creditori urmăritori și nu creditori ale căror creanțe nu sunt încă exigibile). Concluzia este valabilă și pentru situația în care terțul contractant se află în proces de insolvență.

III. Mecanismul indisponibilizării bunului

După determinarea naturii juridice, considerăm posibil a aborda mecanismul de operare a indisponibilizării pauliene. Deși, din formularea art. 898 alin. (3) Cod civil ar părea că legiuitorul condiționează instituirea indisponibilizării de omisiunea terțului contractant de a plăti creditorului suma de bani egală cu dauna suferită, o asemenea interpretare este inadmisibilă. În lipsa unor termene/momente determinate acordate terțului contractant pentru efectuarea plății, condiționarea în discuție ar duce la o incertitudine juridică incompatibilă cu scopul acțiunii pauliene. De fapt, condiționarea este inversă în sens că indisponibilizarea bunului reprezintă efectul firesc al admiterii acțiunii pauliene, iar plata făcută de terțul contractant în beneficiul creditorului paulian are ca efect încetarea indisponibilizării și a dreptului de urmărire. Sintagma „poate exclude urmărirea prestației” și indică asupra unui drept potestativ al terțului contractant sau, după caz, al beneficiarului, din moment ce legiuitorul lasă exclusiv la latitudinea sa opțiunea de a plăti (total sau parțial) sau nu. Evident, plata poate fi efectuată oricând, până la vânzarea bunului în cadrul procedurii de executare silită. Prin urmare, nu poate fi acceptată o altă soluție decât instituirea imediată, prin efectul legii, a indisponibilizării cu condiționarea încetării acesteia ca urmare a efectuării plății de către terțul contractant sau, după caz, de către beneficiar.

Dat fiind faptul că indisponibilizarea reprezintă un efect legal al admiterii acțiunii pauliene, considerăm că aceasta operează fără a fi necesară indicarea expresă în dispozitivul hotărârii judecătorești. Dar din rațiuni de certitudine juridică se impune, totuși, mențiunea expresă în dispozitivul hotărârii de admitere a acțiunii pauliene. Aceasta chiar în condițiile în care creditorul paulian nu a formulat expres în cererea sa de chemare în judecată pretenția privind indisponibilizarea bunului. În cazul în care terțul contractant plătește creditorului conform art. 898 alin. (3) Cod civil, indisponibilizarea va înceta, de asemenea, *ope legis*, fără a mai fi necesară pronunțarea unei încheieri de către instanța de judecată.

IV. Concluzii

În încheiere, putem menționa că indisponibilizarea pauliană, ca oricare altă interdicție legală de a dispune de un bun, urmează a fi aplicată prin interpretarea strictă a normelor juridice ce o instituie. Din acest punct de vedere, eficiența practică a acesteia, sub aspectul protecției efective a drepturilor creditorului paulian, depinde în mare măsură de diligența creditorului/reclamant de a se asigura împotriva „apariției” dobânditorului subsecvent de bună-credință, precum și împotriva acțiunilor terțului contractant în urma cărora s-ar diminua valoarea bunului. Totuși, în aceste cazuri, dreptul creditorului de a recurge la remediul acordat de art. 898 alin. (2) Cod civil rămâne neafectat.

Referințe bibliografice

1. Codul civil al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 82-86 din 22.06.2002.
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 130 – 134 din 21.06.2013.
3. Noul Cod civil al României. Republicat în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011. Disponibil: <http://www.dreptonline.ro/legislatie/codul-civil-republicat-2011-noul-cod-civil.php> (vizitat la 02.11.2022).
4. Legea privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative: nr. 133 din 15 noiembrie 2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 467-479.
5. Nota informativă la proiectul Legii nr. 133/2018 privind modernizarea Codului civil. http://justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_xxxxxxx.pdf (vizitat la 02.11.2022).
6. Ionescu B. Acțiunea pauliană. București: Universul Juridic, 2012.
7. Zamșa C. în Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.). Noul Cod civil. Comentariu pe articole, ed. a 2-a. București: C.H. Beck, 2014.
8. Oprina E., Gârbuleț I. Tratat teoretic și practic de executarea silită. Volumul I. Teoria generală și procedurile execuționale. București: Universul Juridic, 2013.
9. Legea Republicii Moldova privind insolvențabilitatea, nr. 149 din 29.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 193-197.
10. Rebeca I. Poprirea în noul Cod de procedură civilă. București: Hamangiu, 2013.
11. Codul de executare al Republicii Moldova, nr. 443 din 24.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 214-220, art. 704.
12. Popescu T.R., Anca P. Teoria generală a obligațiilor. București: Ed. Științifică, 1968.
13. Гражданское Уложение Германии: Вводный закон к Гражданскому Уложению; пер. с нем. / [В. Бергманн, введ., сост.]; науч. ред. Т.Ф. Яковлева. – 4-е изд., перераб. Москва: Инфотропик Медия, 2015.
14. Генкин Д.М. Относительная недействительность сделок. Вестник Гражданского права, № 4, 2014.